MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Gunju, 2005

Citazzjoni Numru. 254/2004

A.

vs.

B.

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 28 ta’ Lulju 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-attur izzewweg lill-konvenuta fit-19 ta’ Awissu 1992 gewwa ir-Registru Pubbliku, Valletta (Dok. A);

Illi l-kunsens tal-attur inkiseb b’qerq dwar xi kwalita’ tal-parti l-ohra li, kif gara, mix-xorta taghha, fixkel serjament il-hajja mizzewga;

Illi l-kunsens tal-kontendenti ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, u fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha;

Illi ghalhekk iz-zwieg ikkuntratat mill-kontendenti fit-19 ta' Awissu 1992 huwa null u bla effett fil-ligi;

Illi ghalhekk l-attur talab li l-konvenuta tghid ghaliex m'ghandhiex din il-Qorti ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat mill-kontendenti fid-19 ta' Awissu 1992 huwa null u bla effett legali, u taghti dawk il-provvedimenti kollha l-ohra illi jkunu opportuni f'dan ir-rigward;

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta li hija ngunta biex tidher ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attur a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u dokumenti esebiti a fol. 5 sa fol. 17 tal-process;

Rat l-affidavit tal-attur **Mohzen El-Gazzar** a fol. 14 sa fol. 17 tal-process datat 28 ta' Lulju 2004;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-partijiet fit-17 ta' Awissu 2004 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta' tletin (30) gurnata lill-partijiet sabiex jipprezentaw x-xhieda kollha li jistghu jsiru permezz tal-procedura tal-affidavit bin-notifiki relattivi u kondizzjonijiet l-ohra hemm indikati fl-istess digriet a fol. 19 tal-process.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuta datata 2 ta' Settembru, 2004 a fol. 24 tal-process fejn ecceppiet:-

1. Illi l-esponenti tammetti li hija, qabel iz-zwieg, kienet issofri minn *epileptic fits*, u dana minn meta kellha hmistax-il sena, izda hija qatt ma riedet tghid dan lill-attur sabiex ma thassarx iz-zwieg taghha;

2. Illi, apparti minn hekk, l-esponenti tammetti ukoll illi hija, qabel iz-zwieg taghha mal-attur, kienet gja mizzewga bir-rit musulman gewwa Tunis, liema zwieg eventwalment gie terminat mir-ragel Tunezin ghax kienet telqet minn hemm minghajr ebda pre-avviz u qatt ma rritornat lura hlief wara li harbet mill-attur;

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuta u l-lista tax-xhieda a fol. 25 u fol. 26 tal-process;

Rat il-verbal tat-2 ta' Frar 2005 fejn meta ssejhet il-kawza ma' deher hadd u ghalhekk il-Qorti ordnat il-kancellament tal-kawza minn fuq il-lista;

Rat ir-rikors tal-attur datat 4 ta' Frar 2005 a fol. 32 fejn talab ir-riappuntament tal-kawza; fl-istess rikors l-istess attur tramite d-difensur tieghu qal fost affarijiet ohra li *"ghal ragunijiet li taf biss din il-Onorabbli Qorti il-kawza giet ikkancelleta".*

Illi b'digriet datat 8 ta' Frar 2005 inghad li mill-verbal tat-2 ta' Frar 2005 …..jirrizulta li hadd ma deher fil-kawza u kien ghalhekk li l-kawza giet kancellata u dejjem f'dan il-kuntest ordnat li l-attur jirregola ruhu dwar it-tielet paragrafu tar-rikors tieghu fejn qal proprju dak il-kliem fuq indikat u kitbu f'rikors.

Illi jidher car li din il-Qorti fit-2 ta' Frar 2005 kienet qed tagixxi fuq dak li jipprovdi l-**artikolu 199 (1) tal-Kap 12** u kien ghalhekk li ordnat it-thassir tal-kawza minn fuq il-lista bi spejjez ta' l-attur.

Illi minkejja dan l-attur lanqas tramite d-difensur tieghu ma' rregola ruhu dwar l-istess, u dan minkejja n-nota ta' l-istess attur iffirmata wkoll mill-Avukat Dr. Francesco Depasquale datata 14 ta' Frar 2005, fejn l-istess attur ghamel riferenza ghad-digriet tat-8 ta' Frar 2005, u dan bla ma' rregola ruhu fuq l-istess kliem offensiv u certament oggezzjonabbli u mhux mehtieg ghall-finijiet ta' l-att hekk prezentat kollox fil-kuntest ta' dak li jipprovdi l-**artiklu 994 (1) tal-Kap 12** u in vista ta' dan din il-Qorti thoss li l-agir tal-attur jammonta ghad-disprezz lejn l-

Awtorita’ tal-Qorti u tikkundanna lill-attur ghac-canfira skond id-disposizzzjonijiet ta’ l-**artikolu 994 (2) tal-Kap 12.**

Rat in-nota tal-attur datata 14 ta’ Frar, 2005 a fol. 34 tal-process;

Rat id-digriet datat 16 ta’ Frar, 2005 fejn il-Qorti laqghet it-talba appuntat il-kawza ghas-smiegh ghall-25 ta’ Mejju 2005 u nnominat w appuntat lill-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia sabiex jisma’ l-provi kollha li kien fadal jitressqu *“viva voce”.*

Rat is-seduta quddiem l-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia datata 10 ta’ Mejju 2005 a fol. 37 fejn xehed A;

Rat is-seduta quddiem l-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia datata 24 ta’ Mejju 2005 a fol. 38 sa fol. 39 fejn xehedu Dr. Anthony Galea Debono u Dr. Michaelangelo Borg;

Rat l-affidavit tal-konvenuta Teresa El Gazzar datat 15 ta’ Marzu 2005 ipprezentat fl-24 ta’ Mejju 2005 a fol. 40 sa fol. 44;

Rat in-nota tal-Assistent Gudizzjarju a fol. 45 tal-process fejn informa l-Qorti li l-provi kienu ingabru;

Rat il-verbal datat 25 ta’ Mejju 2005 fejn il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta’ Gunju 2005.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur qed jitlob li z-zwieg ikkuntrattat bejn il-partijiet fid-19 ta’ Awwissu 1992 ghandu jigi dikjarat null u bla effett

fil-Ligi u dan *ai termini* tal-**artikolu 19 (c) u (d) tal-Att XXXVII tal-1975 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Illi l-**artikolu 19 (1) (c)** jghid illi z-zwieg ikun null jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-Qrati taghna dejjem sostnew illi taht dan is-sub-artikolu:-

"Iz-zwieg huwa null jekk wahda mill-partijiet taghti kunsens taghha ghax tkun giet imqarrqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi hadd iehor dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra" (**"Fattah xebba Perry vs Dr A Mifsud u PL Mifsud Bonnici"** – P.A. 22 ta' Novembru 1982).

Illi element importanti ta' dan is-sub-artikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li jfixkel serjament il-hajja mizzewga, u huwa mmaterjali jekk tali qerq jorigina min-naha l-ohra jew minn terzi persuni, ghaliex li huwa mportanti u determinanti huwa li l-qerq ikun sar sabiex jahbi xi kondizzjoni, fatt jew element serju fuq il-persuna jew il-hajja ta' wiehed mill-konjugi li jkun tali li jista' jaghti lok ghal disgwid serju ghal *consortium vitae* tant necessarju ghall-hajja mizzewga.

Illi fil-fatt ***George V. Lobo*** f' **"The New Marriage Law"** jghid li *"As T. J. Green puts it: "The basic issue is not so much the fraud but rather the presence of a factor significantly disturbing the 'consortuim vitae … … if one judges from a contractualist perspective, fraud is juridically significant since the law seeks to protect one party from the machinations of the other distorting the agreement. However, from a personalist standpoint, the real issue is the disturbance of the 'consortuim vitae' and the source of the error is juridically irrelevant."*

Illi wkoll l-legislatur Malti llimita l-qerq fuq *"xi kwalita tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga".* Din il-kawzali giet ikkonsidrata minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kaz **"John Borg vs**

Paula *sive* Polly Borg" (P.A. (VDG) 22 ta' Mejju 1995 - Cit. Nru. 591/94VDG) fejn gie osservat li:-

*"kieku dak il-paragrafu **19 (1) (c)** gie formulat b'mod differenti, wiehed ikun jista' jghid li japplika ghaz-zwieg civili l-**artikolu 981 tal-Kodici Civili** li evidentement hu aktar wiesgha fil-portata tieghu. Il-legislatur Malti, izda ghazel li jillimita l-qerq, bhala kawza ta' nullita' ta' zwieg, ghall-qerq dwar dawk il-kwalitajiet, oggettivament gravi, li jincidu fuq l-essenza, il-proprjetajiet u l-ghanijiet taz-zwieg."*

*"The object of deceit must be a quality of the other contracting party which, in itself, will have to cause serious disturbance in the partnership of conjugal life; with this formula, the legislator intends that the quality **must be** objectively grave and establishes the partnership of conjugal life as an objective point of reference for the gravity of the quality so that the qualities are related to the essence, properties and ends of marriage. Therefore, those subjective qualities which cannot be objectively reconciled with conjugal partnership are irrelevant and, in this sense, they are merely arbitrary or trivial". (**Viladrich***
P.J. Matrimonial Consent. Code of Canon Law Annot. - Caparros, E. et al. ed) 1993, Wilson and Lafleur, Montreal).

Illi l-Qrati taghna, inkluz fis-sentenza **"Carmelo Mifsud vs Anna Mifsud nee' Ignacakova"** (P.A. (RCP) 13 ta' Novembru 2002), dejjem sostnew li z-zwieg ikun null skond dan is-sub-artikolu jekk wahda mill-partijiet taghti l-kunsens taghha ghax tkun giet imqarrqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi haddiehor dwar xi kwalita tal-parti l-ohra (**"Fattah xebba Perry vs Dr.A. Mifsud et"** - P.A. 22 ta' Novembru 1982). Skond il-gurisprudenza fuq citata, element importanti ta' dan is-sub-artikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li fixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi mill-banda l-ohra l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** jghid illi z-zwieg ikun null jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-

dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi kif inghad fis-sentenza **"Emanuel Walter Vella vs Mona Lisa Vella"** (P.A. (RCP) - 1 t'Ottubru 2002 – Cit. Nru 801/96/RPC) il-kuncett ta' d-diskrezzjoni ta' gudizzju *"supposes not only maturity of intellect but also a maturity of the will, that is an ability to take decisions responsibly. A person must possess a critical faculty and internal freedom of choice in order to contract validly."*

"Psychic disorders which give rise to a defect of due discretion include immature personality, which may be characterised by affective infantilism, immature character, affective immaturity and an emotionally unstable personality. Serious immaturity could very easily constitute a ground of nullity for a marriage. In a Rotal decision of 1961 ***Sabattani*** *held that a person either has or has not sufficient discretion of judgement to marry. If he has not, then he suffers from 'aementia', not in the sense of insanity, but in the sense that he lacks the sufficient maturity of judgement to understand and choose marriage … … ... Therefore, the weakness which affects the mind can merely result from the lack of maturity … …"*

Illi ***G. Veness,*** kif ikkwotat minn ***N. Picard*** in **'L'immaturite' et le consentement matrimonial"** (pg. 54-55) jghid is-segwenti:-

"The judge must consider the overall behaviour of the spouse, taking into account the gravity of the conduct, its continuity throughout the conjugal life, its influence on the couple's equilibrium, the relation of behavioural disorders to the 'ius in corpus' and also to the right to the community of life and to consider also all the other factors which are relevant to the determination of the gravity of this immaturity with reference to married life."

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga` kellha okkazzjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenzi **"Joseph Borg vs Maria**

Nicolina Cutajar gia` Borg" (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella-Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar, 2000); **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar et nomine"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002); **"Ali Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002); **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002); **"Romina Zammit vs Paul Zammit"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi f'dawn is-sentenzi, u fid-decizjoni **"Josette Lungaro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001) il-Qorti ghamlet referenza ghas-segwenti espozizzjoni ta' ***Viladrich*** li jghid:-

*"Thus, there is grave lack [of discretion of judgement] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties, which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring. (**Viladrich, P.J.*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated"** *(Montreal, 1993) p. 686).*

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella-Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar 2000) il-Qorti spjegat:-

*"Kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap 255**, dawn l-obligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "the obligation concerning the conjugal act or carnal*

union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics". (***Viladrich, P.J***. *op. cit*., p. 687).

Illi hawn huwa opportun li ssir riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza **"Mary Mustefa Al Muhamed vs Mustefa Mustefa Al Muhammed"** (P.A. (NA) 27 ta' Lulju 1999) u cjoe' li:-

*"Fil-kawza **"Haidin vs Haidin"** (PA. (Q.K) 7 ta' Lulju 1994), il-Qorti qalet illi m'ghandu jkun hemm ebda motivazzjoni li iggieghel persuna tersaq ghaz-zwieg ghajr l-imhabba lejn persuna ohra w ix-xewqa li tqatta' l-kumplament ta' hajjitha fil-kumpanija taghha. Fiz-zwieg wiehed irid ikun lest li jaghtiha t-totalita' tieghu nnifsu esklussivament lill-persuna l-ohra, u din l-ghotja trid tkun mhux biss reciproka izda motivata bi hsieb genwin li verament ikun irid johloq 'a partnership for life'".*

*"Mill-gurisprudenza nostrana, jista' jinghad illi d-dmirijiet u drittijiet tal-mizzewgin fiz-zwieg huma dawk li komunament wiehed jistenna fi zwieg normali fis-socjeta' taghna. Fost dawn, wiehed isemmi l-fedelta` u l-assistenza, l-unita` u l-indissolubbilta' taz-zwieg, l-hajja komuni flimkien, id-dritt u d-dmir illi jittiehdu decizjonijiet flimkien intizi fl-ahjar interess tal-familja w il-prokreazzjoni ta' l-ulied. Il-hajja mizzewga timporta li l-mizzewgin jaqsmu kollox flimkien u li jkunu ta' ghajnuna u ta' assistenza lil xulxin, b'impenn shih a favur ta' xulxin u taz-zwieg taghhom l-element tal-'communio vitae'. Fil-kawza **"Micallef vs Micallef'** deciza fl-4 ta' Mejju 1993, il-*

Prim'Awla tal-Qorti Civili enuncjat illi 'element essenzjali tal-hajja mizzewga skond il-ligi taghna huwa d-dritt tal-mizzewgin ghall-komunjoni tal-hajja ('communio vitae') bejniethom".

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet izzewgu fid-19 ta' Awissu 1992 u sseparaw bonarjament b'kuntratt fl-atti tan-Nutar Dottor Marco Burlo' fis-27 ta' Ottubru 2000 u jidher li dan sehh wara li jidher li l-konvenuta kienet abbandunat id-dar konjugali u kienet marret it-Tunezija sabiex tara li t-tliet uliedha li hija kellha Tunez minn zwieg li hija kellha qabel dak ta' ma' l-attur odjern u dan ghaliex hija xtaqet li terga tara lill-uliedha wara diversi snin. Dan huwa ammess fl-affidavit taghha tal-15 ta' Marzu 2004 u proprju fit-tielet paragrafu ta' fol. 43 tal-process, li ghalih ovvjament qed issir riferenza.

Illi mhux hekk biss izda jidher ammess ukoll li l-konvenuta mindu kellha 15 il-sena kienet tbati minn konvulzjonijiet u accessjonijiet u dan tghid li bdiet tbati minnhom wara xeba' li hija kienet qalghet minghand il-missier Tunezin ta' uliedha l-ohra u dan billi qalghet daqqa ta' ras u kkawzalha hsara f'mohha, u dan meta hija kienet tqila bl-

ewwel tarbija taghha; f'dak iz-zmien hija kienet taht il-kura tal-Professur Buhagiaru sussegwentement mill-Pofessur Dr. Anthony Galea Debono li kkonferma dan fis-seduta ta' 24 ta' Mejju 2005 u kkonferma ukoll li l-hsara li kellha fuq in-naha tal-lemin tal-mohh hija kompatibbli ma' l-incident li l-konvenuta kellha ta' hmistax il-sena. Jidher li l-istess konvenuta tammetti li hija b'dan kollu ma' qalitx lill-attur u dan sar jaf biss hafna wara z-zwieg tieghu mal-konvenuta u dan minhabba l-fatt li tali attakki u episodji kienu qed jizdiedu hekk kif kien hemm l-inkwiet bejn l-istess koppja u hekk kif sfortunatament l-istess konvenuta kienet tinkwieta.

Illi certament din il-Qorti thoss li f'dan il-kuntest il-kunsens ta' l-attur kien vizzjat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u apparti l-fatt li ma hemm l-ebda dubju li l-attur kellhu d-dritt jkun jaf b'din il-kondizzjoni li kienet isofri biha l-konvenuta qabel iz-zwieg, jidher ukoll ammess li l-konvenuta dan ma' zvelathux peress li kienet qed tibza' li jekk l-attur jkun jaf b'dan ma' kienx jaccetta li jizzewwigha u ghalhekk jidher car li l-estremi kollha ta' l-istess artikolu gew sodisfatti. Dan l-istat ta' fatt u sa certu punt l-ingann ta' l-attur huwa ammess mill-konvenuta anke fid-dikjarazzjoni taghha annessa ma' l-eccezzjonijiet taghha datata 2 ta' Settembru 2004 a fol. 25 tal-process.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti **taqta' u tiddeciedi** billi filwaqt li tichad it-tieni eccezzjoni tal-konvenuta biss inkwantu l-istess hija b'xi mod inkompatibbli ma' dak hawn deciz, u in verita' fuq ammissjoni taghha specjalment ghall dak li gie eccepiet minnha abbazi ta' l-ewwel eccezzjoni taghha a fol. 24 tal-process, **tilqa' t-talba attrici biss fis-sens hawn deciz** b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat mill-kontendenti fit-19 ta' Awissu 1992 huwa null u bla effett legali u dan stante li l-kunsens ta' l-attur kien vizzjat

abbazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Bl-ispejjez kollha kontra l-konvenuta.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------